

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 19. ЈАНУАРА 1892.

ГОД. XVII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 10.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Извави за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ

(Наставак.)

Од године 1870. до 1873. постојала је код београдског позоришта и глумачка школа, а поучавање питомаца и приправника у овој школи спадало је у дужност Јовану Ђорђевићу и глумцу А. Бачванском.

Још ћемо да споменемо нешто и о оном меморандуму, што је Јован Ђорђевић поднео министру просвете године 1873., кад је оно претила опасност, да ће се позориште због дефицита морати затворити. Ту је Ђорђевић навео јаке разлоге, да позориште никако неби требало затворити. Но министар Новаковић га је ипак после неколико дана затворио. После неколико месеци, кад је нови министар Филип Христић одредио комисију ради отварања позоришта, у којој је комисији био и Ђорђевић чланом, онда се међу актима нашао и тај меморандум и код сваког разлога Ђорђевићевог контра-разлог министров, које он није Ђорђевићу никада саопштио, наравно у уверењу, да их нико не може побити. Позориште београдско беше затворено девет месеци, и то од 10. јуна 1873. до 7. марта 1874., и глумци беху отпуштени.

Сада ћемо да пређемо на књижевни рад Јована Ђорђевића. Ђорђевић није много написао. Али кад човек помисли какак је немирањ његов живот био, како је сељакао и путовао, мењао места и као професор, и као чиновник, и као уредник, а највише као управитељ позоришта, онда

ће свакоме појмљиво бити, да он није могао никде имати трајнога мира душевног, како би се могао прибрati и основати план за већу какву књижевну радњу. Пет година је уређивао политичан лист, седамнаест година је био директор позоришта, а то су све таква занимања, да човек није никад господар свога времена, нити му је душа мирна, нити може дух свој концентрисати да мисли на једну тему и да развија замишљене идеје у хармонији и целини некој, па да то све изнесе и пред читалачки свет. Него је уређивање политичког листа, особито у оно важно и прелазно доба у нашем народном животу, а тако исто и управљање позоришта такво занимање, у ком се човек непрестано мора да прогања са властима, с глумцима, публиком и новинарима. У таквим приликама не може човеку да пада на ум још и писање, и то писање за књижевност!

Овде ћемо сада само побројати у хронолошком реду књижевни рад Ђорђевићев, који је штампан а и који се у рукопису налази, остављајући оцену тога рада другим приликама.

1842. „Слободен својој сестри Милици“ (штампано у Новом Саду).

1846. Говор на св. Сасу, (штампан у „Срп. Нар. Листу“).

1847. „Кнез Паво“, (штампан у „Слав-

јанци" и одломци у Суботићевој читаници за гимназије).

1848. Говор на посмртној сметковини Симе Милутиновића Сарајлије у Пешти 29. фебруара (рукопис).

1850. „Силетка и љубав“ (Cabale und Liebe) од Шилера, преведена за дилетантско друштво у Сомбору (рукопис).

1858. „Српски Летопис“ I. (Предговор уредников. — О слову „х“. — Преглед наречија славенских и њихове најглавни-

је разлике — Наредба српскога попечитељства просвете од 31. маја 1858. бр. 948.) — „Српски Летопис“ II. (Ђурђа Сремца књига о пропasti краљевства мађарског. — Радња „Матиће Српске“ г. 1858).

1859. „Српски Летопис“ I. (Закон царева: Константина Великог, Јустинијана и Стефана Душана). — „Српски Дневник“. (Низ чланака о „Матици Српској“. — Предлог за прославу стогодишњице Саве Текелије). (Свршиће се.)

ИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Задужбина цара Лазара. Слика из српске прошлости, с певањем, у 5 раздела, написао М. П. Шапчанин. Приказана 12. јануара 1892.)

Г. Милорад Поповић Шапчанин вредан је и заслужан српски књижевник. Он је изврстан песник, и то изврстан лиричар и епски песник; он је управо тако одличан приповедач, те критика хвали његове приповетке, као и његове песме, ради лепе, песничке дикције, вештога избора предмета, нежности осећаја и краснога језика, који тече као сребрни поточић кроз мирисно цвеће. Нема сумње, да ће поједини створови Милорадовога пера преживити и њега самога и садају књижевничку генерацију, и ја сам уверен, да ће се увек једнаким одушевљењем читати његове песме: „Монах“, „Краљево звоно“ и „Невеста Љутице Богдана“, баш као и гдекоје његове лепе приповетке. То би обичној самртику било доста данас, када се тако лако заборављају дела толиких, у своје време заслужних књижевника и песника, данас, када и у песништву постоји подела рада, те све вишепривредницима уступа место песничким специјалистама: у лирици, епској поезији, драматици, новелистици и роману. Г. Милорад није задовољан са трофејима, што их је стекао као песник лирских и епских песама, као приповедач и путописац; он све некако хоће, да се прослави и као драмски писац, пак се њему догађа оно, што се толикима пре њега додато, да се ипак нашло једно песничко царство, у ком он није успео да стече онолико славе, којом га је критика овенчала у другим песничким подручјама. Оно јатиме нећу да речем, да се драмски рад његов не гледа радо и лепо на позорници, али оно, што нам се у том раду свиди, то је Милорадова лирска и епска жица, док

драмску радњу, или боље говорећи: недостатак драмске радње, код њега замењују: ваљска опрема, декорација, множина особа, лепо певање, сјај предмета у техничкој економији његових драмских радња. Г. Милорад као писац добrogа укуса и сам осећа, где треба спољашње помоћи, да се ипак постигне ефекат, пак он, то му признајемо, вешто посиже за спољним средствима у израдби својих драмских радња. До сада смо овде видели две његове драмске радње: „Милоша у Латинима“ и „Задужбину цара Лазара“; фабула једнога и другога комада је епски замисљена и расплетена, једно је, рецимо, новелета, друго је већа приповетка, а особе, које у тим приповеткама на позорници суделују, то су, признајемо, одличне илустрације тих епских слика. Недостатак драмске концептивне те живом, драмски занимљивом градуацијом електризоване радње опажа се и у „Задужбини цара Лазара“, те зато писац није свој рад крешио: драмом, већ сликом из српске прошлости; и кад ту слику као тајкову узмемо, онда нам је и признати, да је као такова успела; епска и лирска и приповедачка вештина песникова изнела је из неприлике драмскога песника. Драматизовање епске народне песме полази за руком врло ретко и најбољим драмским писцима, којима је драмско поље: обична домена.

Ево у кратко садржаја „Задужбине цара Лазара“, па да се види, да је то посве епска слика.

Цар Лазар (г. Лукић) зариче се у одличном друштву својих велможа и свога рода, да ће сазидати цркву, каквој на лепоти и драгоцености никде пару бити неће. Он обриче неимару Ради (г. Марковић) такову плату за дневницу, да је то за његов положај сувише. Браћа Југовићи то виде, те покушавају, да градњу осујете. Помаже им и пустињак, богумил (г. Васиљевић).

— он да како као богумил противник је величанству хришћанске цркве. Дознаје то стари Југ Богдан (г. Ружић), те прекорава синове, што су се успречили извршењу цареве намере, која се извршити мора, макар да би и сабље продати морали. Он неће ни да их види, док не поправе, што су учинили. Ето Хомољца Живка (г. Добриновић). Он измирује синове са ѡцем. Неимар Раде тужи се цару, како му неприлике праве браћа Југовићи. И ту посредује Хомољац Живко. Сад се и Југовићи упру, и ето вести, да је црква готова.

Цар, царица Милица (ѓа Вујићка), велможе и дворске госпе, све се даје на пут до цркве, те ту подноси Раде на јастучићу кључе од цркве цару, а он их уз певање амбозијанске песме: „Тебе бога хвалим“ посвећује богу и предаје кључе игуману Арсенију. Старац богумил, занесен величанственошћу цркве, враћа се у хришћанску веру.

Како се вidi, фабула је посве епски лепо заокружена, те су и епизоде епски лепо уплете, као н. пр. она, где Драго, златар (г. Бакаловић) предаје цару „en miniature“ од злата израђену цркву, и она, где царица Милица, у друштву својих кћери и дворских госпођа, везе и затојава црквене драгоцене одједде, чиме је декорацији и сјају у комаду отворено пространо поље.

То је у кратко садржај. Стихови, шта више и сркови глатки су и лепи, дикција је поетичка, како смо тому код г. Шапчанина свидели.

Наши глумци, сви без изнинке, извели су своју задаћу достојно. Певање било је складно, а најлепше се публике дојмила она узвишене песма: „Тебе, бога хвалим“.

Ј. Хр.

(Последње представе). У нашем позоришту даваће се од недеље, што долази, две последње представе, и то:

У суботу 25. јануара пре поласка позоришне дружине на пут претпоследња представа, а први пут: „Немања.“ Историјска драма у 5 чинова, написао Милош Цветић. (Наградила управа кр. српског народног позоришта са 1000 динара.) (Управа кр. српског народног позоришта у Београду из љубави према нашем позоришту уступа за ту представу целу нарочито за тај комад затољену богату позоришну гардеробу с целим сјајним прибором заједно.)

У недељу 26. јануара пре поласка позоришне дружине на пут последња представа, а по други пут: „Немања.“ Историјска драма у 5 чинова, написао Милош Цветић. (Наградила управа кр. српског народног позоришта с 1000 динара.) (Управа кр. српског народног позоришта у Београду ис љубави према нашем позоришту уступа за ту представу целу нарочито за тај комад

затољену богату позоришну гардеробу с целим сјајним прибором заједно.)

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Репертоар). У народном позоришту у Загребу одређен је био овај ред позоришних представа:

У суботу 16. јануара: „Опклада“. Шаљива игра у 3 чина, по шпанском превео Ј. Е. Т.

У недељу 17. јануара: „Виконт Леторијер“. Шаљива игра у 3 чина, написао Бејар и Диманоар, превео С. Д. К.

У уторак 19. јануара први пут: „Пријатељ Гранде.“ Комедија у 3 чина, написао Ансло и Комбери, превео с француског М. Р. Поповић.

У четвртак 21. јануара: „Млетачки трговац“. Позоришна игра у 5 чинова, од В. Шекспира, превео А. Харамбашић.

У суботу 23. јануара: „Ускочки вођа“. Историјска драма у 5 чинова, написао В. Сежур, превео Н. Н. (Павлина Гробића, као гост.)

У недељу 24. јануара: „Отмица Сабињана-ка“. Лакрија у 4 чина, од Фрање и Павла Шентана, превео А. Х.

СИТИЦЕ.

(Американска „Минхаузенијада“.) „Вршimo, на жалост, нашу новинарску дужност кад јављамо ову лаж. Тај човек, који је прича, јандидат је за скупштину, а шта се од њега као скупштинара може очекивати, сад ћете видети. Он прича, да има неко име на реци Мисури. Пре две недеље, вели, види он како река нагло придолази и да ће му поплавити све имање. Он онда склони породицу и покретности на неко брдо. Имање је његово дугачко две енглеске миље а ограђено је са пет реда јаких жица. Лажов, који ово прича, вели, да је одмах узео у најам једног надничара и да је уз своју целу ограду повезао 102.400 удица и на сваку метну по парче меса, па је онда и он побегао на брдо. Вода дође и поплави и ограду и све. Поплава је трајала 26 састава. Кад је вода опала, он је, вели, на удицама нашао свега 102.397 риба, дакле само су три удице биле прazne. Због тога је он одмах отпустио оног надничара, а похватана риба тешка је 1,023.970 фуната. — Шта ће и како ће тај човек тек лагати кад у скупшину дође — то се не да ни замислити.“

(Крчмаров одговор.) „Баш ти, газда, ништа не вала вино!“ — рећи ће мамуран глумац сутра дан крчмару. — „Синоћ сам пio чашу две више, па ми јутрос прште глава!“ — „Моје је вино добро!“ — одговори крчмар мало срдито. „Ја нисам крив што твоја глава не ваља!“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

44. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 19. ЈАНУАРА 1892.

ПО ДРУГИ ПУТ:

ЗАДУЖБИНА ЦАРА ЛАЗАРА.

Слика из српске прошлости, у 5 раздела, с песмама. По народној песми „Зидање Раванице“ написао у стиховима М. П. Шапчанин. Музика од Шлезингера и Дубека.

Редитељ: Добриновић.

Први чин: „Царска слава.“ — Други чин: „Пустињак.“ — Трећи чин: „Југовићи.“
Четврти чин: „Раде неимар.“ — Пети чин: „Раваница.“

ОСОБЕ:

Цар Лазар	Лукић	Коњичанин Ивко	Стојковић
Царица Милица	С. Вујићка	Раде, неимар	Марковић
Вукосава } њихове кћери	С. Бакаловићка	Патријарх Јеврем	Жикић
Мара	Т. Лукићка	Игуман Арсеније	Добриновић
Југ Богдан	Ружић	Драго, златар	Бакаловић
Миљко	Рајковић	Голубан, царев слуга	Т. Станковић
Бошко	Илић	Пустињак (Богумил)	Васиљевић
Влајко	Југовићи,	Прва	М. Марковићка
Дамњан	негови синови	Друга	С. Миљковићка
Војин	Спасић	Трећа	Д. Васиљевићка
Огњан	Станковић	Четврта	К. Жикићка
Милош Обилић	Карачетровић	дворкиња	Ј. Весићева
Вук Бранковић	Славнић	Шеста	Т. Ловренчићева
Хомољац Живко	Добриновић	Седма	Д. Весићева

Дворници. Дворкиње. Војводе и гости цареви. Слуге. Зидари и сараори.
Догађа се у Крушевцу и у Раваници, године 1381. — Први чин: у царској дворници у Крушевцу. — Други и трећи чин: код Раванице. — Четврти чин: у двору царевом у Крушевцу. — Пети чин: пред црквом Раваницом.

Управа кр. српског народног позоришта у Београду уступила је за ову представу нарочито за ово дело зготовљену ћелу позоришну гардеробу с прибором заједно.

По одобрењу пишчеву узете су за овај комад друге арије, а изостале су композиције г. Д. Јенка.

За комад овај зготовљену нову декорацију: „Цркву Раваницу“ израдио је г. Доменико Д' Андреј, позоришни сликар у Београду.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде:
1. „Српска зора.“ Марш. — 2. „Збор“ из „Фауста,“ од Гунода. — 3. „Lola Beth.“ Гавота, од Фала. — 4. „На мору.“ Песма, од Шуберта. — 5. „Словенске песме.“ Шотпури од Драгуна.

Болује: В. Миљковић.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.